

113799

Rundskriv til alle prester i den norske statskirke.

Fra ministerpresident Vidkun Quisling.

Det er folkenes forbannelse at små menn i store stillinger med manglende oversikt og uten historisk vidsyn for innbilte vinningers skyld ødelegger det som er skapt av kloke og fedrelandssinnede menn i generasjoners arbeide og ikke kan se den varige og store skade som de således anretter.

Det har vært en ulykke for Norge og i særdeleshet for den norske kirke at det i spissen for denne i disse siste skjebnesvangre år har stått enkelte slike små menn, moderne farisæere og baglerbisper, som fra først til sist har optrådt mere som verdslige partipolitikere enn som Kristi sanne tjenere og som har trukket mange svake og uselvstendige sjeler med sig. Ved sitt underfundige politiske renkespill har de ikke bare beskjemmet kirkens og kristendommens sak, men også sterkt skadet det norske folks politiske og økonomiske livsinteresser. I stedet for i kristendommens ånd å preke fred og forsoning, har de sett sin opgave i å skape uro og å vedlikeholde innbyrdes strid og nasjonal sønderrivelse og splittelse. En av dem, Oslobispen Eivind *Berggrav* må til og med bære hovedskylden for å ha ødelagt Norges frihet og selvstendighet og for å ha bragt uhyre materielle og moralske tap og lidelser over det norske folk.

Efter Reichskommissar Terbovens omtale på Akershus slott den 1. februar sistleden av biskop Berggravs politiske handlinger, var herr Berggravs stilling som biskop blitt uholdbar. Det måtte også herr Berggrav være klar over, så meget mer som han visste at man var bekjent med andre og grovere forhold enn den politiske virksomhet som Reichskommissar hadde avslørt i sin tale.

Da herr Berggrav således følte jorden brenne under sig, satte han alt inn på å trekke også de andre biskoper med sig, for på denne måten å dekke over sine egne handlinger. Den 24. februar fikk han biskopene til i en skrivelse til Kirkedepartementet å nedlegge bestyrelsen av sine embeder.

Det skritt som rikets biskoper således har tatt, er i flere henseender overilet, lite gjennomtenkt og simpelthen ansvarsløst i betraktning av de alvorlige ting det her gjelder. Og de grunner som anføres i biskopenes brev som påskudd for deres handlemåte, er for en vesentlig del ikke overensstemmende med de virkelige forhold, hvad biskopene selv turde være vel bekjent med. De nærmere omstendigheter er følgende:

Nidaros biskop, herr *Støren*, hadde i telegram til Kirkedepartementet lørdag 22. februar varslet at han dagen efter reiste til Oslo for å ha en konferanse i departementet. Kirkeministeren innrettet sig på å være tilstede i departementet hele mandagen for at Nidaros biskop skulde få anledning til å få ham i tale. Ingen biskop kom. Tirsdag formiddag gikk på samme måte. Endelig, kl. 14 tirsdag, kom et bud med likelydende skrivelse fra 5 av biskopene hvor de meddeler at de nedlegger sine embeder. I en særskrivelse meddelte Oslo biskop at også de to biskoper som ikke var tilstede i Oslo har uttalt at de underskriver de andre biskopers skrivelse.

Altså har fem av kirkens biskoper vært i Oslo og uten så meget som å konferere med kirkeministeren fattet en beslutning som i verste fall kan legge en flere hundreårs kirketradisjon i grus. Tvertimot har Nidaros biskop som telegrafisk hadde bebudet en slik konferanse antagelig blitt satt under press av herr Berggrav og undlatt å gå til sin foresatte, kirkeministeren, slik som lovet og avtalt.

Om biskopene ikke hadde mot til å forhandle med kirkeministeren på de premisser deres skrivelse

inneholder, skal jeg ikke uttale mig om. *Men i alle fall bør det norske folk ha kjennskap til at kirkens biskoper som representanter for kjærlighetens og fordragelighetens religion har undlatt å gå forhandlingens vei med Kirkedepartementet og i stedet valgt den brutale og direkte aksjons vei.*

Derved har kirkens biskoper satt sig selv utenfor sine tilsynsmannsembeder i Den norske kirke. Kirkedepartementet har derfor straks efter biskopenes eget ønske suspendert dem fra deres embeder og dradd omsorg for at disse blir bestyrt.

Det annet som gjør biskopenes handlemåte overilet, lite gjennomtenkt og ansvarsløs, er de premisser de bygger på i sin skrivelse til Kirkedepartementet.

Biskopene uttaler at det er «skjedd et uhørt inngrep i kirkens og menighetens rett».

Det første inngrep, sier biskopene, er at «statsmaktene har brutt kirkens orden og fratatt menigheten og dens prest høimessesgudstjenesten». Biskopene sikter hermed til Kirkedepartementets anordning av høimessesgudstjenesten i Nidaros domkirke 1. februar som en festgudstjeneste ved sogneprest Blessing Dahle i anledning av statsakten samme dag. Anordningen av denne gudstjeneste skjedde under uttrykkelig henvisning til rundskrivelse til rikets presteskap og menighetsråd av 15. august 1928, hvor det bl. a. heter: «*Ved den ordinære gudstjeneste har vedkommende menighetsprest fra gammel tid vært ansett berettiget til å la en annen prest tale i sitt sted eller ved siden av sig. Det følger imidlertid av Kongens stilling som kirkeforvaltningens overste myndighet, jfr. Grunnlovens § 16, at Kongen (i parentes bemerket ble denne myndighet i tiden 15. september 1940 til 31. januar 1942 utøvet av kirkeministeren) både kan gi generelle regler derom og formentlig likeledes leilighetsvis i det enkelte tilfelle overdra utførelsen av gudstjenesten til en annen prest enn den ansatte når særlige hensyn som f. eks. avholdelse av større stevner på vedkommende sted eller feiring av særlige nasjonale høitidsdager og festdager taler derfor.*»

Kristian Hansson anfører i sin «Kirkerett» § 2 om «Kirkelige rettskilder» bl. a.: «Da statens lovgivende organer siden reformasjonen har gitt regler for Den norske kirke, er den skrevne kirkeretts regler hos oss de samme som for all annen rett, nemlig grunnlov, lov, kgl. resolusjon, departementsavgjørelse, vedtekt o. s. v.»

Når departementet i rundskrivelse har kunngjort en lovførtolkning, så tilligger det hverken en domprost eller en biskop å underkjenne en sådan departementsavgjørelse.

Det annet angivelige inngrep i «kirkens og menighetens rett», er ifølge biskopenes skrivelse at «Kirkedepartementet søker også å ødelegge den gudstjeneste for menigheten som dens prest hadde bekjentgjort til om middagen.» Likeså, sier biskopene, at de som kom til kirken «plutselig blir gått løs på av en stor politistyrke. De som søker Guds hus, blir jaget vekk av beveget statsmakt.»

Det virkelige forhold er følgende: I stedet for å respektere departementets bestemmelse angående høimessesgudstjenesten i Nidaros domkirke søndag 1. februar, en festgudstjeneste som var satt opp av hensyn til den nasjonale høitidsdag, og som selvsagt var åpen for alle som en ordinær gudstjeneste, lar domprosten i Trondheim innrykke i Trondheim Menighetsblad at Kirkedepartementets bestemmelse er stridende mot «kirkelig tradisjon og lovgivning» og at «biskopen har gitt sin tilslutning til denne opfatning». Samtidig kunngjør han at han tar ny høimessesgudstjeneste i Domkirken kl. 14 samme dag, altså en oplagt politisk demonstrasjon.

Domprosten innrømmer selv i skrivelse til Kirkedepartementet av 16. februar at «i løpet av uken kunne vi alle begynne å ane hva som skulle foregå søndag 1. februar». På tross av at domprosten, som han sier, aner hvad som skal foregå, lar han sin demonstrasjonsgudstjeneste annonsere i byens aviser så sent som lørdag 31. januar.

Ansaret for den episode som forekom utenfor Domkirken omkring denne gudstjeneste, hviler helt og holdent på domprosten. Det er av Trondheim politikammer optatt rapporter såvel fra de politibetjenter som var stasjonert ved domkirken som fra en del kirkegjengere utpekt av domprosten. Samtliges vidneprov går ut på at politiet handlet sindig og rolig. Når biskopene i sin skrivelse uttaler at en stor politistyrke gikk løs på menigheten, så er det ikke overensstemmende med virkeligheten.

Det tredje angivelige inngrep i kirkens og menighetens rett, bestod ifølge biskopenes skrivelse i at domprost Fjellbu blev meddelt avskjed fra sitt embede. Til dette er bare kort og godt å si at domprosten hadde også før misbrukt sitt geistlige embede politisk. Hans avskjed ville ha funnet sted selv om denne siste opsetsighet mot kirkestyret ikke hadde forekommet.

Som den som for tiden utøver den myndighet i kirkeforvaltningen som for tillå Kongen og Stor-

tinget, vil jeg uttale at Grunnlovens §§ 3, 4 og 16 angående kirken, fremdeles står ved makt. Jeg går ut fra at rikets presteskap og det norske kirkefolk vil betenke sig på å følge biskopenes overilede og lite gjennomtenkte sprang ut i mørket.

Den norske kirke har flere hundre års tradisjon som statskirke. Det foreligger ingen grunn til å bryte denne tradisjon.

Det er min og den nasjonale regjeringens hensikt etter Grunnloven «å håndheve og beskytte» den evangelisk-lutherske religion, slik at kirken skal ha full frihet til å forkynne Guds ord for vårt folk og utføre sitt sosiale arbeide.

Men så krever vi også at kirkens embedsmenn loyalt følger Regjeringens og Kirkedepartementets anordninger og at menighetene innstiller den meningsløse og lite kristelige sabotasje som enkelte steder drives mot prester som står tilsluttet Nasjonal Samling, eller sympatiserer med vår bevegelse. Staten ønsker ikke å gjøre sig til kirke eller å gå kirkens livsinteresser nær. Men så får kirken på sin side avstå fra å ville være en verdslig stat i staten og derved sette det gode samarbeide mellom disse to ordninger i fare.

Kirkens og statens innbyrdes forhold er i Norge forlengst fullstendig klarlagt. Det består ingen grunn til å la sig provosere til å starte en kirkestrid. Den uklarhet som måtte bestå, er utelukkende fremkalt av utilstedelig politisk virksomhet og uberettigede provokatoriske overgrep på den verdslige statsmyndighets område fra visse hold innen kirken.

Uten her nærmere å reise spørsmålet om forholdet mellom religion og politikk, kirke og stat, vil jeg ganske kort ha uttalt om Nasjonal Samlings forhold til kirke og kristendom:

Nasjonal Samling er en politisk og ingen religiøs bevegelse.

Når det har vært sagt og skrevet, bl. a. av mig selv, at vår bevegelse må være en politisk-religiøs bevegelse, er det slik å forstå at vår bevegelse må være gjennomtrengt av en dyp og moralsk verdensanskuelse, av ansvarsbevissthet i hele sin politiske gjerning. Men Nasjonal Samlings oppgaver ligger på det politiske og ikke på det religiøse område. Dens oppgave er å løse visse aktuelle politiske spørsmål som er av helt avgjørende betydning for det norske folks fortsatte nasjonale eksistens. Dens oppgave er ikke å skape en ny religion. Vår bevegelse har alltid avvist å blande de religiøse spørsmål inn i politikken. Vi har også alltid avvist å søke å slå politisk mynt på kirke og kristendom.

Nasjonal Samling kan ikke overføres noe som helst overgrep mot kristendommen eller mot kirken og dens tjenere. Hele bevegelsens ferd har alltid vært preget av respekt for religionen og av religiøs toleranse. Vi har også alltid tatt avgjort avstand fra gudløsheten og aktivt bekjempet de politiske partier og makter som er eksponenter for materialisme og gudløshet. Som offentlig myndighet har våre folk forvaltet kirkens anliggender rettmessig og med forståelse. Vår kirke- og undervisningsminister har endog øket kristendomsundervisningen i skolene (med gjennomsnittlig 3 timer om uken for alle årskuld) og skaffet bevilgninger til øket geistlig betjening.

Men kirkens biskoper og deres dystre følge har alltid søkt å nytte enhver anledning til å yppe strid med oss. Disse folk fører riktignok stadig Guds navn i munnen og i pennen, men den ånd som har drevet dem like overfor oss er iallfall ikke Guds og Kristi ånd. Det er ikke kjærlighetens og forsonlighetens ånd, men den hatets onde ånd som Kristus lot sig nagle på korset for, for å få bragt ut av verden.

Hvad er da også dette for et makabert skuespill, vidnende om en likefrem uhyggelig forvirring og oppløsning hos den enkelte og i vår kirke.

Den norske kirkes ledere godtok uten å gi uttrykk for den minste betenkning den hele tid det grunnlovstridige marxistiske riksstyre som var en samling av landsforrædere og erklærte ateister. Allerede før krigen stillet biskopene den norske kirke til disposisjon for den bolsjeviske verdensorganisasjon R. U. P., hvis oppgave var å legge Norden og Europa åpen for den bolsjeviske invasjon. Senere optrådte herr Berggrav som politisk handelsreisende og agent for den britiske kapitalisme imot Tysklands og de europeiske nasjoners frihetsbevegelser.

Det er derfor forsåvidt i stilen at herr Berggrav og hans følge med alle midler har søkt å bekjempe Nasjonal Samling og vår kamp for Norges frihet og selvstendighet. Men det er ikke kristendom, og det er mot loven og mot det norske folks livsinteresser.

Nasjonal Samling har på sitt program at «kristendommens grunnverdier vernes». Likeledes pålegger Grunnloven den utøvende regjeringsmakt i dette land å håndheve og beskytte den evangelisk-lutherske religion.

Til oppfyllelse av denne programpost og denne regjeringsplikt må i første rekke regnes å verne kristendommen og kirken mot de falske profeter som vil dra kirken bort fra dens sanne virksomhet og omskape den til en tumleplass for verdsligsinnet ærgjerrighet, som dekker sig med kristendommens kappe og bruker kirkens sak som et skjold for unasjonal politikk i den antikristelige kapitalismes og kommunismens tjeneste.

Vi må forlange at kirken og kristendommen ikke misbrukes i politiske øiemed i ødeleggende krefters interesse. Men at kirkens tilsynsmenn og tjenere holder sig til sin sanne opgave, som ikke er å drive politikk og blande sig op i statens styre og stell, men å påvirke den enkeltes liv og derigjennem samfunns- livet med den rette kristne ånd. Denne ånds praktiske utslag i denne verden burde ikke være meget forskjellig fra bestrebelsene til en bevegelse, hvis hovedgrunnsetning for den enkelte og for nasjonens liv er: fellesnytte foran egennytte.

Oslo, 26. februar 1942.

VIDKUN QUISLING

sk